

Заведій К. В.,
студентка факультету захисту рослин, біотехнологій і екології
Макаренко Н.А.,
д.с.-г.н., професор кафедри екології агросфери та екологічного контролю
Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

СИСТЕМА ЗАХИСТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В ОРГАНІЧНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Органічний спосіб виробництва гарантує високу якість продукції та раціональне використання природних ресурсів. Перехід на органічний спосіб виробництва передбачає обов'язкову сертифікацію оператора, яка, у свою чергу, передбачає сертифікацію земель (грунтів). Проте, проведення сертифікації земель ще не гарантує стандартизовану якість сільськогосподарської продукції. Досягти цієї мети можна лише за врахування таких взаємопов'язаних чинників, як ґрунтові умови, кліматичні характеристики території та технологій вирощування сільськогосподарських культур.

Актуальними є питання відповідності технологій вирощування сільськогосподарських культур вимогам органічного виробництва. До найбільш важливих технологічних операцій відносяться система удобрення та захисту сільськогосподарських культур, обробіток ґрунту.

Стандартами IFOAM декларують, що органічне сільське господарство передбачає повернення в ґрунт рослинних або тваринних решток. Мінеральні добрива повинні використовуватися лише як складова довгострокової програми підтримки родючості ґрунту разом з іншими заходами, такими як внесення органічної маси й зелених добрив, використання сівозміни та фіксації азоту рослинами.

Органічне агровиробництво передбачає застосування біологічних методів захисту сільськогосподарських рослин, використання культурних рослин, видів і сортів, які добре адаптовані до природного довкілля; збалансоване внесення добрив для підтримання родючості ґрунту з високою біологічною активністю; придатних до місцевих умов сівозмін, посів супутніх рослин, додавання зелених добрив та інших визнаних органічних методів описаних в Базових стандартах IFOAM для органічного виробництва та переробки. В Україні існує нормативна база щодо безпечного застосування пестицидів і агрохімікатів. Так, Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» забороняє використання хімічно синтезованих пестицидів та створення негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Відповідно до міжнародних вимог, не рекомендовано застосування препаратів, які характеризуються: високою токсичністю (включно токсичність при диханні), довготерміновими токсичними ефектами при хронічному впливі (канцерогенність, мутагенність, порушення ендокринної системи), високою частотою істотного і незворотного негативного впливу на здоров'я людини або навколишнє середовища.

Основними показниками, за якими потрібно оцінювати препарати захисту і удобрення сільськогосподарських культур на предмет їх відповідності вимогам органічного виробництва, повинні бути:

1. Походження препарату. Оцінюється як діюча речовина так і всі речовини, що входять до складу препарату.
2. Спосіб отримання препарату. Оцінюється технологія отримання препарату та інших речовин, які входять до його складу.
3. Вплив на компоненти навколишнього природного середовища.
4. Вплив на здоров'я людини.
5. Діюча речовина та інші компоненти препарату, не повинні входити до списку ОНП РАН.

Встановлено, що з усієї зареєстрованої в Україні кількості препаратів лише 141 можна використовувати в органічному виробництві, в тому числі: 90 регуляторів росту рослин та добрив, 27 біопрепаратів та 24 пестицидів природного походження.

Для переходу сільськогосподарського підприємства до органічного способу виробництва потрібно пройти сертифікацію підприємства яка проходить послідовно в такі етапи як: оцінювання, інспектування та надання статусу органічного виробництва. Всі данні для оцінювання господарства щодо його відповідності вимогам органічного виробництва мають використовуватися з офіційних джерел.

Захист рослин має базуватися на попереджувальних заходах таких як: підбір видів та сортів рослин, що є стійкими до хвороб та шкідників; впровадження відповідної сівозміни, механічних та фізичних методів, а також використання природних ворогів відносно шкідливих комах. Лише в тому випадку, коли ці заходи виявилися недостатньо ефективними, можуть бути використані відповідні допоміжні речовини. Вибір препаратів є чітко обмеженим і їх використання має бути задокументоване.

Таким чином, контроль препаратів, які є в широкому доступі для використання на сільськогосподарських угіддях, де запроваджена система органічного виробництва, має здійснюватися у відповідності до міжнародних і вітчизняних стандартів.